

Förenade målen T-371/94 och T-394/94

British Airways PLC m. fl. och British Midland Airways Ltd mot Europeiska gemenskapernas kommission

”Statligt stöd — Lufttransporter — Flygbolag i ekonomisk kris —
Tillstånd att öka aktiekapitalet”

Förstainstansrättens dom (andra avdelningen i utökad sammansättning) av den
25 juni 1998 II - 2412

Sammanfattning av domen

1. *Statligt stöd — Stödprojekt — Kommissionens prövning — Kontradiktoriskt förfarande — Berörda parter rätt att delta och få upplysningar — Begränsningar — Strider inte mot kommissionens skyldighet att motivera sitt beslut avseende berörda parter väsentliga anmärkningar*
(EG-fördraget, artiklarna 93.2, 190 och 214)
2. *Statligt stöd — Stödprojekt — Kommissionens prövning — Skyldighet att iaktta en bestämd tidsfrist — Föreligger inte — Skyldighet att anlita utomstående experter — Föreligger inte*
(EG-fördraget, artikel 93.2)

3. *Förfarande — Intervention — Grund som inte anförts av sökanden — Avvisning*
(EG-stadgan för domstolen, artikel 37 fjärde stycket; förstainstansrättens rättegångsregler, artikel 116.3)
4. *Statligt stöd — Stödprojekt — Kommissionens prövning — Skyldighet att tillställa övriga medlemsstater det yttrande som avgivits av regeringen i den medlemsstat som begärt tillstånd till att bevilja ett stöd — Föreligger inte*
(EG-fördraget, artikel 93)
5. *Statligt stöd — Förbud — Undantag — Stöd som kan anses vara förenligt med den gemensamma marknaden — Kommissionens utrymme för skönsmässig bedömning — Domstolsprövning — Gränser — Bedömning av lagenligheten med hänsyn till de uppgifter som är tillgängliga då beslutet fattas*
(EG-fördraget, artiklarna 92.3 och 173)
6. *Institutionernas rättsakter — Motivering — Skyldighet — Omfattning — Kommissionens beslut att tillåta ett statligt stöd*
(EG-fördraget, artiklarna 93.2, 173 och 190)
7. *Statligt stöd — Förbud — Undantag — Stöd som kan anses vara förenligt med den gemensamma marknaden — Kommissionens utrymme för skönsmässig bedömning*
(EG-fördraget, artikel 92.3)
8. *Kommissionen — Kollegialitetsprincipen — Räckvidd — Motivering av beslut — Ändring efter det att beslutet fattats — Rättsstridighet*
(EG-fördraget, artikel 190; fusionsfördraget, artikel 17)
9. *Statligt stöd — Förbud — Undantag — Stöd som kan anses vara förenligt med den gemensamma marknaden — Granskning av de omstruktureringsåtgärder som det stödmottagande företaget angivit — Jämförelse med de åtgärder som vidtagits av andra företag inom samma sektor — Saknar relevans*
(EG-fördraget, artikel 92.3)
10. *Statligt stöd — Förbud — Undantag — Stöd som kan anses vara förenligt med den gemensamma marknaden — Stöd som avser utvecklingen av en näringsverksamhet — Omstrukturering av ett av de tre största europeiska flygbolagen*
(EG-fördraget, artikel 92.3 c)
11. *Institutionernas rättsakter — Motivering — Skyldighet — Omfattning — Kommissionens beslut om huruvida ett stöd är förenligt med den gemensamma marknaden*
(EG-fördraget, artiklarna 92.1, 92.3 och 190)

12. *Statligt stöd — Förbud — Undantag — Stöd som kan anses vara förenligt med den gemensamma marknaden — Kommissionens utrymme för skönsmässig bedömning — Hänvisning till gemenskapen som helhet — Befogenhet att villkora beslutet att tillåta stöd — Den rättsliga och praktiska nyttan av sådana villkor — Underlåtenhet att iakttä villkoren — Beslutets lagenlighet påverkas inte*
(EG-fördraget, artikel 92.3 c)
13. *Talan om ogiltigförklaring — Grunder — Grund under vilken görs gällande att artikel 155 i fördraget har överträtts — Avvisning*
(EG-fördraget, artiklarna 155 och 173)

1. Berörda parter i den mening som avses i artikel 93.2 i fördraget har bara rätt att delta i det administrativa förfarandet på ett sätt som är lämpligt med hänsyn till omständigheterna i det enskilda fallet, och kan inte alls göra gällande samma rätt till försvar som de personer kan åberopa mot vilka ett förfarande om statligt stöd inletts.

Omfattningen av deras rätt att delta och att informeras kan således inskränkas i dubbel bemärkelse. Då en medlemsstat anmäler ett stödprojekt till kommissionen och samtidigt förebringar bevisning, varefter kommissionen håller ett antal möten med tjänstemän från den berörda medlemsstaten, kan för det första den mängd upplysningar kommissionen erhållit redan vara relativt stor vilket gör att endast ett fåtal tvivel kvarstår som kan komma att undanröjas till följd av de uppgifter som lämnas av berörda parter. Vad beträffar detaljerna kring stödprojektet, det mottagande företags ekonomiska och finansiella situation samt dess situation i konkurrenshänseende och dess interna funktion, är diskussionen mellan

medlemsstaten och kommissionen med nödvändighet mer ingående än den som förs med de berörda parterna. Kommissionen kan följaktligen, samtidigt som den endast ger berörda parter allmän information om de huvudsakliga omständigheterna kring stödprojektet, inrikta sitt EGT-meddelande på de punkter där den alltjämt hyser tvivel om projektet. Kommissionen är för det andra enligt artikel 214 i fördraget skyldig att inte ge berörda parter sådana upplysningar som omfattas av tystnadsplikt, såsom särskilt uppgifter om det mottagande företags interna verksamhet.

När dessa begränsningar i rätten att delta och rätten till information rör handläggningen under det administrativa förfarandet står de inte i strid med kommissionens skyldighet enligt artikel 190 i fördraget att förse sitt slutliga beslut om att tillåta stödprojektet med en tillräcklig motivering avseende alla väsentliga invändningar som berörda parter, vilka är direkt och personligen berörda av beslutet, har gjort självmant eller med anledning av upplysningar från kommissionen.

- Även om det antas att kommissionen i ett fall som det förevarande med rätta skulle kunna använda andra informationskällor och därigenom minska betydelsen av berörda parter deltagande, befriar detta inte kommissionen från motiveringsskyldigheten.
2. Inte i någon bestämmelse i gemenskapsrätten inklusive fördragen föreskrivs att beslut i fråga om statligt stöd, vilka antas efter förfarandet i artikel 93.2 i fördraget, skall fattas efter en bestämd tidsfrist. Även om det antas att kommissionen hade handlat förhastat och inte tagit sig tillräcklig tid för att pröva ett stödprojekt, skulle detta i sig inte kunna motivera en ogiltigförklaring av beslutet att tillåta stödet. En ogiltigförklaring skulle snarare förutsätta att nämnda handlande innebar ett åsidosättande av särskilda förfaranderegler, motiveringsskyldigheten eller det ifrågavarande beslutets lagenlighet i sig.
 3. Enligt artikel 116.3 i rättegångsreglerna och enligt artikel 37 fjärde stycket i domstolens EG-stadga är intervenienterna hänvisade till att stödja någon av parternas yrkanden och grunder och måste godta målet sådant det föreligger vid tidpunkten för interventionen, och en intervenient har inte rätt att framställa en anmärkning som inte anförts av sökanden.
 4. Kommissionen är enligt lydelsen av artikel 93 i fördraget inte skyldig att tillstålla övriga medlemsstater de yttranden som den har mottagit från regeringen i den stat som begär tillstånd att bevilja ett stöd. Det framgår tvärtom av artikel 93.2 tredje stycket i fördraget att övriga medlemsstater endast berörs av ett visst ärende om stöd då ärendet på begäran av den berörda medlemsstaten behandlas av rådet.
 5. Kommissionen har ett omfattande utrymme för skönsmässig bedömning vid tillämpningen av artikel 92.3 i fördraget. Då den skönsmässiga bedömningen inbegriper komplicerade ekonomiska och sociala bedömningar skall den rättsliga prövningen av ett sådant beslut endast avse en kontroll av att reglerna för förfarandet och för motiveringen har följts, att de faktiska omständigheter som lagts till grund för det omtvistade ställningstagandet är materiellt riktiga, att bedömningen av dessa omständigheter inte är uppenbart oriktig och att det inte förekommit maktmissbruk.
- Kommissionen har inte genom någon bestämmelse i fördraget eller gemenskapsrätten en skyldighet att anlita utomstående experter för att utarbeta ett beslut om statligt stöd.

I ett mål om ogiltigförklaring enligt artikel 173 i fördraget måste rättsaktens laglighet bedömas i förhållande till de faktiska och rättsliga omständigheter som rådde den dag då rättsakten antogs. Lagligheten skall inte vara beroende av en bedömning av hur effektiv rättsakten har varit. I synnerhet skall kommissionens komplicerade bedömningar bedömas enbart mot bakgrund av de upplysningar som kommissionen hade tillgång till när den gjorde bedömningarna.

6. Av den motivering som fordras enligt artikel 190 i fördraget skall enligt domstolens fasta praxis klart och tydligt framgå hur den gemenskapsmyndighet som antagit den omtvistade rättsakten har resonerat, så att gemenskapsdomstolarna kan utöva sin prövningsrätt och så att de som berörs därav får kännedom om skälen för den vidtagna åtgärden och kan tillvarata sina rättigheter. Frågan huruvida motiveringen av ett beslut uppfyller kraven i artikel 190 i fördraget skall inte endast bedömas med beaktande av motiveringens lydelse utan även med beaktande av såväl sammanhanget som alla de rättsregler som gäller på det berörda området. Även om kommissionen inte är skyldig att ta ställning till alla de faktiska och rättsliga omständigheter som berörda parter åberopar under det administrativa förfarandet, skall den emellertid ta hänsyn till alla omständigheter och alla faktorer som är relevanta i det aktuella fallet.

I fråga om ett beslut om att tillåta statligt stöd skall personer, företag eller samman slutningar vars intressen eventuellt kan

skadas av det beviljade stödet, särskilt konkurrerande företag och branschorganisationer, anses vara berörda parter i den mening som avses i artikel 93.2 i fördraget och i denna egenskap anses vara direkt och personligen berörda av beslutet.

Då kravet på motivering skall bedömas med hänsyn till det intresse som de till vilka beslutet är riktat eller andra personer som direkt och personligen berörs av ett sådant beslut i den mening som avses i artikel 173 andra stycket i fördraget, kan ha av att få förklaringar, skall detta inte bedömas med hänsyn till det intresse av information som enbart den medlemsstat som beslutet är riktat till har. I ett fall då en medlemsstat har fått vad den har velat av kommissionen, nämligen tillstånd till sitt stödprojekt, kan den staten, till skillnad från det mottagande företagets konkurrenter, endast ha ett mycket litet intresse av att erhålla ett motiverat beslut, särskilt om den under de förhandlingar och den skriftväxling som föregått beslutet om tillstånd har erhållit tillräckliga upplysningar.

7. Enligt domstolens fasta rättspraxis och kommissionens fasta administrativa praxis skall investeringar med anledning av en normal modernisering som är avsedd att upprätthålla ett företags konkurrenskraft finansieras med företagets egna medel och inte med statligt stöd, och en investering

som avser teknisk modernisering av en produktionslinje som skall utföras successivt kan inte anses syfta till att underlätta utvecklingen av vissa näringsverksamheter i den mening som avses i artikel 92.3 c i fördraget. Därför skall kommissionen, som svar på de berörda parternas anmärkningar beträffande det särskilda stödprojektet under det administrativa förfarandet och med hänsyn till ovan nämnda rättsliga och administrativa praxis ge detaljerade upplysningar om huruvida de kriterier som fastlagts i praxis anses vara uppfyllda eller om det av särskilda skäl finns anledning att frångå dessa.

8. Själva beslutet och skälen för ett beslut, vilket enligt artikel 190 i fördraget måste vara motiverat, utgör en odelbar enhet, varför det ankommer enbart på kommissionsledamöternas kollegium att i enlighet med kollegialitetsprincipen anta båda delar. Kollegiet har exklusiv behörighet att företa ändringar av skälen som går längre än ren stavning och grammatik.

9. Även om det i fråga om statligt stöd inte kan uteslutas att kommissionen kan jämföra de omstruktureringsåtgärder som Air France avser att genomföra med dem som andra flygbolag har vidtagit, skall omstruktureringen av ett företag inriktas på dess särskilda problem och de erfaren-

heter som gjorts av andra företag i andra ekonomiska och politiska sammanhang under andra perioder kan sakna relevans.

10. Kommissionen har med rätta kunnat anse att en verklig omstrukturering av ett av de tre största europeiska flygbolagen, vilket mottar statligt stöd, främjar den ekonomiska utvecklingen inom den civila luftfartssektorn.

11. Uppgifter om situationen på de ifrågavarande marknaderna, särskilt situationen för det stödmottagande företaget och konkurrerande företag, utgör en väsentlig omständighet för motiveringen av ett beslut om ett stödprojekts förenlighet med den gemensamma marknaden i den mening som avses i artikel 92 i fördraget, såväl då beslutet har fattats med stöd av artikel 92.1 i fördraget som då det har fattats med stöd av artikel 92.3 c i fördraget och artikel 61.3 c i EES-avtalet med avseende på frågan huruvida stödet påverkar handeln i negativ riktning i en omfattning som strider mot det gemensamma intresset.

12. De ekonomiska bedömningarna vid tillämpningen av artikel 92.3 c i fördraget,

som omfattas av kommissionens utrymme för skönsmässig bedömning, skall göras med hänsyn till gemenskapen som helhet, vilket innebär att kommissionen har en skyldighet att undersöka vilken inverkan stödet har på konkurrensen och handeln mellan medlemsstaterna.

I syfte att bedöma om stödet påverkar handeln mellan medlemsstaterna på ett sätt som strider mot det gemensamma intresset är det nödvändigt att särskilt undersöka om det råder obalans mellan å ena sidan de avgifter som läggs på berörda företag och produktion och å andra sidan de fördelar som följer av att det ifrågakvarande stödet tilldelas. Det ankommer på kommissionen att i samband med prövningen av det statliga stödets följdverkningar väga de positiva följderna av stödet mot dess negativa följder för handeln och upprätthållandet av en sund konkurrens.

Kommissionen har principiell behörighet att förena ett beslut om att tillåta stöd enligt artikel 92.3 c i fördraget med villkor som syftar till att säkerställa att det omtvistade stödet inte påverkar handeln mellan medlemsstaterna i negativ riktning i en omfattning som strider mot det gemensamma intresset.

Den rättsliga och praktiska nyttan av sådana tillståndsvillkor består i att om det företag som beviljats stödet skulle

underlåta att iaktta villkoren för beviljandet ankommer det på medlemsstaten att tillse att beslutet tillämpas på ett korrekt sätt och på kommissionen att bedöma om det finns anledning att begära att stödet återbetalas. Om en stat inte iakttar de villkor som kommissionen har uppställt i ett beslut om godkännande av ett stöd, kan kommissionen med stöd av artikel 93.2 andra stycket i fördraget med avvikelse från artiklarna 169 och 170 i fördraget omedelbart hänskjuta ärendet till domstolen.

Med hänsyn till hur systemet med villkor som ligger till grund för ett beslut om att tillåta stöd fungerar kan enbart ett påstående att något av dessa villkor inte skulle vara uppfyllt inte inverka på beslutets lagenlighet. Rent allmänt skall en gemenskapsakts lagenlighet inte bero på eventuella möjligheter att kringgå denna eller på en bedömning i efterhand av om den har varit effektiv.

13. Eftersom artikel 155 i fördraget syftar till att på ett allmänt sätt fastställa kommissionens befogenheter, kan det inte påstås att varje överträdelse av en särskild bestämmelse i fördraget som kommissionen gör sig skyldig till medför att den allmänna bestämmelsen i artikel 155 i fördraget åsidosätts.